

OPRAVDOVÝ
KREŠTĀN

POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.

LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

Predplatná cena:
 Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 „ — „
 Na štvrt roka — 50 „
 Jednotlivé číslo 3 kr.

Vychodí každú nedeľu.
 Zodpovedný redaktor a vydavateľ:
VIKTOR HORNYÁNSZKY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti,
 VI. okr., Aradi-utca 14.
 Sem sa majú posielat predplatky a dopisy.
 Nevyplatené listy sa neprijímajú.

U horára.

Reforma priamych daní.

Niet otázky, ktorá by obyvateľstvo krajiny viac zaujímal než otázka daní. Nedá sa odškriepiť, že dane všetkých citlivo tlačia, isté je ale popri tom aj to, že nás všetkých rovnako citlivo netlačia. Sú vrstvy obyvateľstva, ktoré ačkoľvek mnoho kričia proti terajším daniam, predsa ani zďaleka neplatia pomerne tak vysokú daň, ako ten úbohý roľník alebo malý priemyselník, ktorý je často prinútený od úst odtrhnúť si kus chleba, len aby bol vstave svoju daň splatiť.

A teraz dochádza práve pre tých, ktorí často len s najväčším sebazaprením vstave sú svojim povinnostiam naproti štátu zadosť urobiť, príjemný chýr. Chýr tento zneje v tom smysle, že terajšia vláda chystá sa čím skôr a čím ráznejšie previesť reformu daní asice tak, že čo prevezme s pliec chudoby, to uvalí na plecia tých, ktorí tiažu túto prenesú bez toho, aby ju trpkšie pocítili.

Finančný minister pri zadaní krajinského rozpočtu na budúci rok obsirnejšie zmienil sa aj o spôsobe, ako mieni priame dane sreformovať. Všeobecné zásady, dľa ktorých chce previesť reformu daní, sú tak pekné, že za potrebné držíme tiež čím obsirnejšie vo výfahu sdeliť našim ct. čitateľom, aby sa presvedčili, že vláda všetko to chce spraviť, čo podujaf môže v prospech ulavenia obecnstva, bez toho aby rovnováha v štátnom hospodárení bola narušená.

Jako je všeobecne známo, — hovoril minister — hlavná chyba našich priamych daní neleží vo výške daňového kľúča, lež v tej nepomernosti, ktorou daň tiaži jednotlivých, tedy v tom, že schopnosť platenia dane nenie dostatočne vyzkúmaná. Túto nehodu zväčšuje všeobecná prirážková daň, lebo kde sa prípadne udala nejaká nesprávnosť pri vyvrhnutí základnej dane, tam sa nesprávnosť len zväčšuje vyvrhnutím všeobecnej prirážkovej dane.

Tomuto zlu sa nedá odpomôcť jednoduchým znížením daňového kľúča, lebo to by neznamenalo iné, jako to, žeby štát prišiel o isté prijmy a že by tí, ktorí už aj teraz požívajú isté neoprávnené výhody, požívali tiež ešte vo väčšej miere. Zníženie daňového kľúča by ale neodstránilo nepomernosť v platení daní. Úlohou našou tedy nemôže byť iné, jako to, aby sme popri zabezpečení terajších prijmov štátu, *všetko možné vynaložili na to, aby predmety odanenia byly správne a spravodlivo vykutané, aby sme sa priblížili k zásade spravodlivého odanenia, aby sme snali tarchu s pliec tým, ktorých nespravodlivo obťažovala a preniesli na plecia tých, kam má byť nielen spravodlivo prenesená, lež kde túže, berúc do ohľadu schopnosť platenia, aj unesú.*

Z tohoto prirodzene nasleduje to, že hlavnou zásadou pri reforme daní musí byť to, *aby sme najchudobnejšie triedy, ktoré najťažšie snášajú tarchu daní dľa možnosti oslobodili zpod tejto tarchy, aby sme tak prekazili tie veľké spoločenské choroby, ktoré — jako v mnohých štátoch vidíme, — napadnú životnú silu štátu.*

Reforma našich daní musí byť tedy taká, ktorá by nefahala za sebou deficit v krajinskom hospodárení, za druhé musí byť jednotná, nesmie byť ale natoľko základnou, žeby od koreňa vytrhala dneskajší systém a miesto neho uviedla do života celkom nový. Lebo nesmieme vystaviť štát tým neistotám, tým nebezpečiam, ktoré môžu pre štát povstať z takej základnej reformy.

Práve preto musíme sa uspokojiť s tým, že niektoré, žiadneho základu nemajúce dane sotrieme, a miesto tých novú spravodlivú a miernu daň uvedieme do života. Keď chceme daň u nás reformovať, nesmieme sa uspokojiť len s reformovaním priamych daní, lež reforma musí sa rozprestierať aj na takzvané prirážky, na obecné dane a iné prirážky. Veľmi by bolo žiadúce, keby bola zároveň aj cirkevná daň reformovaná, lebo pokiaľ táto otázka nebude riešená, reforma štátnych daní nebude úplná, nebude mať prajný výsledok. Je pravda, že reforma obecných a stoličných prirážok nedá sa do tých čias previesť, kým nebude prevedená všeobecná reforma administrácie. Aj do tých čias ale, kým sa toto stane, treba zvýšenie sa prirážok do nekonečnosti prekaziť. Finančný minister je toho náhľadu, že s rozličnými obecnými prirážkami treba to samé spraviť, čo spravil pri potravných daňach, kde zákon určil tú hranicu, po ktorú smú obce sberať potravnú prirážkovú daň. Treba zákonom určiť koľko percentov priamej dane smú obnášať rozličné prirážkové dane.

Konečne za potrebné uznáva, aby reforma daní rozprestrená bola aj na daňovú administráciu, to jest, daňová administrácia musí byť sjednodušená, ľahšie sa musí dať prehľadnúť a porozumeť a hlavne musí byť lacnejšia.

Po prednesení týchto všeobecných zásad prešiel finančný minister na jednotlivé odvetvia daní.

Počal s pozemkovou daňou, čo s najhlavnejšou. Dľa sľubu ministra pozemky uvedením reformy obdržia značnú poľahodu. Táto poľahoda nebude záležať zo zníženia daňového kľúča, lež nastúpi následkom sotrenia prirážky všeobecnej dôchodkovej dane. Zníženie daňového kľúča finančný minister nedrží za potrebné ani za odôvodnené! Kľúč tento obnáša na papieri 25 a pol

percenta, v živote ale obnáša iba 10—12 percentov a tak nenie na žiaden pád privysoký v pomere ku kľúču pohnutelný majetok obťažujúcich daní. Následkom toho, že bude prirážka všeobecnej dôchodkovej dane sotrená, farcha pozemkov klesne o 6 millionov zlatých a napriek tomu, že vláda namiesto terajšej prirážky všeobecnej dôchodkovej dane chce zaviesť novú dôchodkovú daň, pozemky budú predsa o 6 millionov zlatých menej dane platiť, jako dosiaľ, čo je obrovská summa, činiaca jednu šestinú všetkej pozemkovej dane.

Zníženie kľúča pri pozemkovej dani nenie oprávnené ani preto, lebo štát ani teraz nikdy nedostane tú summu, ktorú by bol v smysle zákona oprávnený z pozemkov dobrať. Behom roku veľmi mnoho odpustí štát z pozemkovej dane na základe rozličných príčin. Ale zníženie daňového kľúča nenie ani potrebné, lebo chyba neleží vo výške kľúča, lež v nemiestnom, nepomernom rozdelení pozemkovej dane. Aby sme tomuto zlu odpomohli, nepozostáva iné, jako aby revisia pozemkovej dane bola zákonom naložená. Revisia pozemkovej dane musí sa pofahovať za prvé na evidenciu toho, či kde nenastúpila zmena v pestovaní tých plodín, ktoré tam dosiaľ stále dorábali, za druhé na prevedenie tých nepomerností, ktoré badať pri vykázaní čistého dôchodku a za tretie treba opravovať tie chyby, ktoré sa udaly pri klassifikovaní zemí. — Takáto revisia bude sa musieť s časom na čas prevádzať na základe zákona.

Finančný minister uznáva, že aj reforma domovej dane je nevyhnutne potrebná. Reformu túto chce previesť novým roztriedením miest a obcí a novým určením toho, od čoho sa bude domová daň platiť. Dnes rozhodnutie toho, že ktoré mesto alebo obec povinná je platiť všeobecnú domovú daň, závisí od toho, že koľko bývaní je do prenájmu vydané. Jestli že je vyše polovice bývaní vydané, tak patričná obec alebo mesto bez ohľadu na iné pomery, bez ohľadu na počet obyvateľstva, povinná je platiť 20-percentovú domovú daň. Toto nariadenie zákona drží finančný minister za nespravodlivé. Dnes platí v Uhorsku 62 obcí 20-percentovú domovú daň, z týchto 62 obcí vyše jednej tretiny nemá ani 2 tisíc obyvateľov, a títo obyvatelia sú zväčša chudobní. Minister drží sa spravodlivejšie, aby 20-percentovú domovú daň platili väčšie, zaľudnatejšie mestá, kde sú priemysel a kupectvo vyvinutejšie, kde tedy domy majú väčšiu cenu a aj väčší dôchodok donášajú. Ale nielen púhe číslo obyvateľstva bude rozhodovať, lež aj iné okolnosti, z ktorých sa dá zatvárať na bohatstvo patričnej obce. Ďalej aj tá nespravodlivosť musí prestať, že sa od domu menšia daň platí vtedy,

keď býva v ňom sám majiteľ, než vtedy, keď je do árendy daný.

Aj ohľadom dôchodkových daní bude základná reforma uvedená. Finančný minister za potrebné drží predovšetkým zotrenie dane od členov rodiny. Druho-triedna dôchodková daň bude v tom smysle sreformovaná, že túže budú platiť iba tí, ktorí aspoň 5 zl. inej dane platia. Jestli že niekto neplatí pod titulom inej dane ani 5 zl., ten bude oslobodený od II-ho triednej dôchodkovej dane. Týmto spôsobom prestane ten poľutovania hodný stav, ktorý dnes tak často vidáme, že najchudobnejší ľudia, ktorí majú kúsok zeme a od tej platia 8—10 krov dane, povinní sú okrem toho 2 zlatky II-hotriednej dôchodkovej dane platiť a okrem toho obťažaní sú aj daňou od členov rodiny. Táto reforma poskytovať bude značné výhody hlavne chudobným triedam.

Dôchodková daň I-vej triedy čo zvláštna daň tiež prestane, lebo tí, ktorí dosiaľ platili túto daň budú podelení do 3 skupenín (klás) a dľa toho budú buď od dane oslobodení, alebo inou daňou obťažaní. Asice do prvej skupeniny patria, ktorých dôchodok nečiní ani 300 zlatých, títo nebudú platiť žiadnu daň. Do druhej budú prináležať, ktorí majú sice vyše 300 zlatých dôchodku, ale neprevodzujú priemysel, títo budú platiť tú novú dôchodkovú daň, ktorú vláda chce do života uviesť. Konečne do tretej skupeniny budú patriť tí, ktorí prevádzajú priemysel, títo budú odanení dôchodkovou daňou III-tej triedy. Táto III-to triedna dôchodková daň bude tiež tak reformovaná, že sotrením terajšieho 10-percentového kľúča ustálený bude progressívny, postupný kľúč, tak že títo priemyselníci budú veľmi ľavnú daň platiť, lebo budú odanení len 1—3 percentami dôchodku.

Jako sme už pripomenuli, finančný minister chce sotref všeobecnú prirážkovú dôchodkovú daň a miesto nej do života uvedie novú dôchodkovú daň. Cieľom tejto novej dane bude, aby základne vyzkúmala všetky príjmy každého obyvateľa, a tieto summárne odanila. Jestli že všetky možné príjmy neobnášajú ani 300 zlatých, patričný nebude platiť túto novú dôchodkovú daň. Pri príjmoch vyše 300 zlatých začne sa táto nová daň asice s platením 1 zlatky od sta, čili s jedným percentom a tento percent bude sa postupne dvíhať až po 5 percentov. Z tohoto vidno, že táto nová daň bude ľavná.

Dôchodková daň III-tej triedy bude tiež základne reformovaná, asice v tom smysle, že štát určí summu, ktorú má dostať z tejto dane, túto summu si potom podelia medzi sebou tí, ktorí platia dôchodkovú daň III-tej triedy, to jest utvoria sa isté daňové spoločnosti a tieto rozvrhnú na seba vyhodенú summu dane.

Toto sú hlavné zásady, dľa ktorých mieni finančný minister dane reformovať. Jedno je isté, že jak reforma bude tak prevedená, jako to finančný minister predniesol, chudobnejšie vrstvy obyvateľstva obdržia výhodnú poľahodu.

Slovo k rodákam.

Neodškriepiteľnou pravdou je i bude, že kto mnoho sľubuje, ten málo plní. Keď by mu snád vôle a ochotnosti ani nechýbalo, istotne pri nesmiernom počte ľahkovážnych sľubov nedostáva sa moci, možnosti a spôsobu ku plneniu takových.

Pravda táto známa je každému a predsa ľahkoverný ľud tak rád počúva lichotné sľuby; tak rád verí bárs aj nesmyslom. Prečo je to? Preto, že čo si žiadame, čomu sa úfame: to radi aj veríme. Je to tedy všeobecne známa slabosť ľudská tá ľahkovernosť. A práve preto, že je ona viditeľnou, makavou slabosťou, statočný, svedomitý človek nikdy nenadužíva takovú, ale radšej menej sľúbi a dľa možnosti viac plní.

Takýto príklad podal nám náš zásluhplný minister financií Ladislav Lukács, ktorý, napriek tomu, že doterajší, bárs nespravodlivý a zvlášte chudobu stihajúci daňový spôsob pre štátne financie rozhodne je prajným a týmže neobyčajné výhody poskytuje, ako aj napriek tomu, že týmže do osieho hniezda pichne, predsa v krátkom čase previesť a do života uviesť chce reformu daňovú na základe postupného odanenia. Základ tejto reformy je ten, že občania menších dôchodkov dľa nižšieho kľúča menšími percentami budú odanení, ako tí, ktorí väčšie a zvlášte ktorí nesmiernymi dôchodkami vládnu. Touto prácou finančný náš minister stane sa jedným z najväčších dobrodincov chudobného ľudu a to bez toho, aby od tejto chudoby slávu a chválu alebo vďaku požadoval, ba len i uznanie očakával. On je mužom cti a povinnosti a bez krikľavých sľubov plní to, čo mu svedomie a vlastenecká povinnosť káže. Takto vyzerajú skutoční priatelia ľudu, takíto sú členovia opravdovej ľudovej strany, ktorí nie falošným názvom, ale užitočnými, osoznými skutkami sú pre ľud a za ľud.

Takto vyzerá obľahčenie daňových tiarch v spôsobe liberálneho ministra, ktoré málo majetným skutočné obľahčenie donáša, kdežto prechýrená požiadavka ľudárov o znížení pozemkovej dane tá čelila, žeby kapitule a prebohatí magnáti, ktorí mnohé tisíce jutár pozemkov svojimi menujú, pri znížení pozemkovej dane veľké tisíce zošporovali. — Nie dane naše byly veľkými, ale ich rozdelenie bolo nespravodlivým, chudobu zničujúcim. Vedeli to ľudári práve tak dobre, ako

každý iný, ale práve v svojom vlastnom záujme opatrne mlčali o tom. Ani len jeden z nich ne navrhol progressívnu — postupnú daň, lebo veď oni nechceli obľahčiť chudobe, lež popri nej sebe i to tak, žeby obľahčenie v ich prospech väčším, značnejším bolo.

A náš dobrý ľud predsa sadnul im na lep, nazdal sa a veril, že ľudári sú jeho bezžisťnými priateľmi, lebo veď sľubovali mu hory doly. Veril im, lebo veď prenasledovali ho vždy a všade: v rodine, v obci, okrese, stolici. Nedali mu oddychu, aby sa nemohol rozpamätať. A prenasledujú ho i dnes, falošne trúbiac mu do ušú, že hľa všetko čo vládá a snem v záujme a prospech chudobného občianstva robí, to všetko je výdobytkom ľudárov. Nuž to je, jednoducho rečeno, čistá, zrejma nepravda. Ľudári sú, otvorene povediac, ničím iným, ako prefikanými kortešmi, ktorí všetko, ale všetko v svoj prospech použijú a vykorystia, nehľadiac na to, či je to pravda, alebo lož. Chvastanie a sľuby, to je ich známka a nadužívaný falošný názov ich podlým podvodom.

Vystatujú sa nesvedomite zrejmu nepravdou pred svetom, hovoriac, že za vieru a kríž bojujú. Nuž proti komu? Kto je ten nepriateľ viery a kríža? Nech povedia, ale namiesto sprostých frás a daromných rečí nech ukážu osoby, oné osoby, ktoré sú nepriateľmi viery a kríža? Kde ich znajú a kto sú oni? Toto neurobia, lebo urobiť nemôžu; a keď by sa do toho pustili, hneď by na svetlo vyšlo ich hnusné klamstvo, mam a podvod.

Vystatujú sa, že ako sa ich strana nesmiernu vraj zmáha; nuž ale Pane Bože kde a v čom? Ak je to zmáhaním sa ich strany, že sa po mnohých obciach ukážu a tam tie samé otrepané reči hovoria: vtedy zmáha sa aj strana planých teatralistov, ktorých nikde netrpia a ktorí preto cez jeden rok takmer celú krajinu prevandrujú a zmáha sa aj strana oláskych cigánov, talianskych medvediarov, lebo tých v krajine tiež všade vidno i tam, kde ich nikto nezasial. Nech ukážu ale či sa zo vzdelaných, politične vycibrených mužov od rokov i len jeden ku nim pripojil. To nie sú vstave ukázať, naproti tomu mnohí sú, ktorí poznajúc ich, cvalom opustili ich a hanbili sa za krátku, no nepeknú minulosť.

Ostatne verejná mienka ich dávno odsúdila, lebo poznal svet, že zámery ich nie sú čisté, ba ani vlastenecké, lebo len to je vlasteneckým, čo je pre celú vlasť a celý národ, oni ale hľadajú nadvládu pre kňazov a magnátov, no a to je tovar, ktorý v Uhorsku nemá a nebude mať viacej miesta nikdy.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Kráľ v Budapešti. Jeho veličenstvo prišiel v nedeľu 15-ho tohoto mesiaca do Budapešti a pobaví sa tu dlhší čas. Hneď v nedeľu na poludnie prijal ministerského predsedu Szélla, ktorý mu rozpoložil tunajší politický stav.

Kráľ teraz hlavne preto prišiel do Budapešti, aby tuná vyčkal, čo sa bude diať v Rakúsku. Vo Viedni totižto 18-októbra začne rakúska ríšska rada zasedať. Keď tieto riadky píšeme, ešte nikto nevie, ako to budú vyzeráť s tými zasadatiami; nenie nemožné, že zasadania ríšskej rady budú opäť tak škandálne, ako boly predtým a ríšska rada následkom toho zase nebude práce schopnou a tak nevyvolí ani členov delegácie. V tom páde budú sa tu v Budapešti diať veľmi vážne politické porady ohľadom toho, čo robiť s rozpočtom spoločných ministerstiev, ktorý v smysle konštitúcie majú ustáliť delegácie.

Krajinský dar učiteľom. Uhorskí učitelia už od dlhších rokov namáhali sa, aby si postavili v Budapešti takzvaný Učiteľský dom, v ktorom by ich synovia študujúci na vysokých školách, dostali dľa možnosti bezplatné, alebo aspoň lacné zaopatrenie do tých čias, kým budú tuná v Budapešti budú študovať. Týmto cieľom Krajinský učiteľský výbor z Eötvösovej základiny bol kúpil v hlavnom meste dom, ktorý zariadil tak, aby tam mohli bývať synovia učiteľov, to jest spravili z neho takzvaný internát, čili slovensky: ústav pre bývanie a zaopatrenie. Avšak ústav nebyvše dostatočne zariadený, nemôže v takomto stave zodpovedať svojej úlohe. Kraj. učiteľský výbor na to obrátil sa s prosbou na vládu o požičku a prosba dosiahla neočakávané prajného vybavenia. Asice minister výučby *Wlassics* sdelil výboru, že vláda *jedným millionom korún* chce podporiť internát pre synov učiteľských a to tak, že už do rozpočtu na rok 1900 vezme týmto cieľom 200.000 korún. A to nebude požička učiteľom lež dar, tak jako to učitelia plnou mierou aj zaslúžia od štátu. Z tejto summy Učiteľský dom sa zväčší, zodpovedne zariadi a učitelia sa príspevkami vidieckych učiteľských spolkov, sbierkami atď. postarajú o udržiavanie ústavu. Vláda spomenutý obnos tak podelí, aby sa z tých peňazí postavil ešte i jeden druhý podobný internát a to v Koložvári. Takto teda učitelia, ktorí celý svoj život posväcujú výchove detí iných, dožili so toho šťastia, že k výchove ich detí podal im štát pomocnú ruku. Netrpí pochybnosti, že zákonodarstvo tento učiteľom venovaný *million korún* odhlasuje jednohlasne.

Ministri na cestách. Rakúsky ministerský predseda gróf Clary a rakúsky finančný minister Kniazolucki boli v pondelok v Budapešti na návšteve u našich ministrov. V pondelok na noc odcestovali menovaní ministri nazad do Viedne a s nimi išiel aj náš ministerský predseda Széll a finančný minister Lukács. Naši ministri preto boli vo Viedni; lebo brali účasť na spoločnej mi-

nisterskej porade, ktorá v utorok ustálila rozpočet spoločných ministerstiev.

Platy vojenských dôstojníkov. Spoločná ministerská porada ustálila rozpočet spoločných ministerstiev. Tento rozpočet nemalú radosť spôsobí vojanským dôstojníkom, lebo vlády odobrily v rozpočte značné povýšenie platu vojanských dôstojníkov. Isté je, že povýšenie toto aj delegácie odobria a tak vojanskí dôstojníci od 1-ho januára budúceho roku budú ťahať väčšie platy. Samo sebou sa rozumie, že následkom tohto nielen platy v spoločnej armáde slúžiacich dôstojníkov budú povýšené, lež aj platy honvédskeho officierov.

Indemniita. Jestli sa niečo nepredvídaného neudá, tak v druhej polovici novembra zasedať budú delegácie. Po čas zasedaní delegácie snemovňa vyslancov nebude vydržiavať zasadnutia, následkom čoho veľmi sa odtiahne pojednávanie rozpočtu, tak že sa je čo obávať, že snem do konca roku nebude hotový s pojednávaním rozpočtu. Aby sme tedy začiatkom budúceho roku neboli bez rozpočtu, vláda najbližšie zadá návrh zákona, ktorým si žiada povolenie, aby v prvých troch mesiacoch budúceho roku mohla peňažite spravovať krajinu na základe tohoročného rozpočtu. Takýto návrh volá sa indemniita.

Z Rakúska. V Rakúsku spravila vláda prvý a spolu aj najvážnejší krok k tomu, aby spravila rakúsku ríšsku radu práce schopnou. V utorok totižto priniesol rakúsky úradný časopis nariadenie vlády, ktorým sa rečové nariadenie vydané 24-ho februára r. 1898-ho vyzdvihuje. Toto veľavážne nariadenie vyšlo o deň skorej než sa ríšska rada sišla. Výsledok nariadenia bolo vidieť už hneď na prvom zasadnutí. Nemci totižto, ktorí predtým vystrájali tie najväčšie škandále, sedeli teraz ticho, tým hnevlivejší boli ale Česi.

V Česku vzbudilo odvolanie rečového nariadenia veľké rozčúlenie. Českí vyslanci vyhlasujú odvolanie rečového nariadenia za nápad na český národ a vyzývajú český národ k odporu. V Prahe boly už aj demonstrácie, rozvažitejší politikovia ale vyzývajú ľud, aby sa pokojne choval, aby sa zdržal všetkých prechmatov a násilností.

Nová vláda sľúbila, že rečovú otázku sriadi najbližšie zákonom, dosiaľ ale neoznačila smer, v jakom chce otázku rečovú rozlúštiť, a práve preto Česi sú nadmier rozhorčení proti terajšej vláde a jak ich len nejak neuspokojí, tak je výhľad, že oni budú to samé robiť, čo robili Nemci, keď Badeniho vláda vydala rečové nariadenie, totižto zavedú obštrukciu, tak že rakúska ríšska rada bude zase práce neschopnou.

Vojna v Afrike. Srážky medzi Angličanmi a obyvateľmi transválskej republiky, takzvanými búrami sa už započaly. Vojská zviadly bitku už na dvoch miestach, na jednom mieste utrpeli porážku búrovia, výsledok druhej srážky dosiaľ nenie známy.

Najviac europejských štátov a Amerika prejavujú živý súcit s hŕstkou búrov, ktorí podujali boj na život a smrť za svoju slobodu proti mohutnému Anglicku, štáty tieto ale predbežne zostanú len pri pojednávaní súcitu zbranne nezakročia proti Anglicku.

Čierne punkty.

Na oblohe čierne punkty
Liberál badá i ľudár;
Nie tie samé; — nuž kto že je
Prorok dobrý — a kto bludár?

Toho straší klerikálnosť,
— Ultramontanismus kýsi; —
Tohto zase nové voľby
V ktorých nezvífazia mnisi.

Škoda sa báť punktov čiernych,
— Bárs by boly na oblohe; —
Pre tie smelo môžeme kráčať;
Len zemska hať vadi nohe.

Klerikálnosť neujme sa
V zdravej pôde našej vlasti, —
Ultramontanismus nikdá
Nevyškriabe sa z priepasti.

— Z jedného čierneho bodu
Predsa udrel — *podivný* hrom:
Žiaden ľudár — ani Zichy
Že vraj *nechce* byť ministrom.

Karty vykladajúca cigánka.

Čo hľadá v rodine karty vykladajúca cigánka?

A veru môžeme ju viackrát spatriť jak v dedinských, tak aj v mestských príbytkoch. Tam ona sedí — tá stará bosorka — na kuchyňskom alebo pitvornom prahu. Vlasy má strapaté, jako senný voz, tvár vráskovitú, oči tmavé, jako noc. Jej suché, vychudlé ruky sa pohybujú, medzi prstami mieša karty. Domáce biele pohlavie ju obštane. So strachom, nádejou pozerá na ňu. Krími ju dobre, často aj peniazmi obsýpa. Veď len nemôže darmo veštiť, alebo budúcnosť predpovedať.

Pride gazdiná. Stará cigánka zmeravene hľadá na ňu. Potom pretvarujú sa, hľadá karty, aby mohla panáka vyhodit a potom započne sa veštenie:

— Oni budú dlho žiť; uvidzia aj pravnučkov; ich čerušky budú mač bohatých pytačov a nežadlho bude šobáš . . .

S blaženou spokojnosťou načúva gazdiná jej slová, lebo sa nazdáva, že skutočne hľadá do budúcnosti tá stará bosorka.

Dôjde-li dievča, aj tomu veští:

— Pekná kišašonka, veľkú radosť im oznamujem; príjže preutešený pytač; o nedlho budú mač vešeli; potom budú preveľmi šťastlivá; ale jedna chyba je, že sa pre nich bijú . . .

A to ide tak ďalej. Každý obsiahne odpoveď, kto sa jej pýta a dobre zaplatí.

Hja, mnohí slepo veria, že cigánka predvidí do budúcnosti!

A či skutočne predvidí?

Dobrý môj Bože! Jako to len môže múdry clovek veriť? Či snáď je tá cigánka zvláštnejšia osoba, jako my? Alebo snáď v tých kartách je tá moc? No veď, úbohé karty!

Ale predsa musí byť čosi vo veci, povieť vy matky, dcéry, keď veru mnoho krát ešte i najtajnejšie naše túžby, ba čo viac naše myšlienky uhádne tá čertom posadlá starena.

Nože odpovedajte na toto!

Takéto cigánky najradšej navštevujú dediny, lebo tu — čo máme tajiť — je najviac ľahkoverných ľudí a tých ony potrebujú.

Lebo na dedinách nedajú na to pozor, že taká cigánka nikdy nedôjde nepripravená. Jej príchod riadne krídel drobných cigánov oznamuje. Tito prajúc šťastlivý dobrý deň, alebo pýtajú krajiar . . . skúšajú, čuchajú, striehnu všetko v domoch, na dvore atď. Bárs je to cigánča len toľké ako päť, už je dosť prešibalé k tomu, aby z gazdovej tváry, z mysle rodiny, z dievčinej reči, spevu, z očí vyčítalo túžby, neresti. Často načúva, číhá na dôverné slová matkine. Takými to skúsenosťami obohatené beží potom ku vozu na konci dediny stojacemu, kde rozpovie verne starej matke alebo matke všetko: jako prílohu ale nie zriedka ukáže aj pár kureniec, alebo sliepku alebo hus.

Keď potom stará cigánka príjde do jedného alebo druhého domu, . . . už je so všetkým na čistom.

Dedincania ju obstanú a načúvajú . . . a

vskutku čujú také veci, že sa skoro v sofný stĺp obrátia. Z kadiaľ to všetko zná táto cigánka? Veď sme ju nikdy nevideli, ani ona nás.

Keď sa potom dačo vyplní, no vtedy už sväte veria, že to tá cigánka predvidela a predpovedala.

Múdry človek nedovolí, aby v jeho dome stará bosorka svoje luhaniny tárala.

Budúcnosť je v Božských rukách, ktorý ju zkrýva pred naším všetečným okom. A. R.

DOPISY.

Zázrivá, dňa 15. októbra 1899.

Veľactený Pán Redaktor!

V 42. čísle „Opravdového Kresťana“ bol uverejnený dopis, ktorého pisateľa — bárs sú nie ani Jano ani Ondrej Butkaj, tým menej sú Zázrivčania, — cheť zadieť do mňa a dávajú mi verejné otázky, na ktoré im zkrátka tiež verejne odpovedám. Keby boli Zázrivčania, nuž by som im neodpovedal; ponevác sú ale nie, nuž im to urobím k vôli, bárs s takýma poznačenými panslávami a ľudarmi jako sú menovaní, nerád sa zapodievam.

Či som sa pokúsil spolok striezlivosti utvoriť? Tu sa pokúsili to urobiť k tomu povolanejší ľudia — kňazia — lež ich snahy byly daromné; ja som sa cítil k tomu prislabým, nemajúc tak priestranné pole účinkovania jako kňaz.

Hospodárstvo som ale vyučoval a vyučujem; veď som učiteľ a to je dostatočná záruka; zaopatroval som gazdom gazdovské stroje, vyučoval ich, aby v prospech lepšieho hospodárenia dali si pole skomassovať, čo sa už i deje. Moje články o hospodárstve čítajú vždy v týchto novinách a to všetko Zázrivčania dobre vedia. Aj na remeslá som synkov zázrivských vysielal do Segedína; na to sú živí svedkovia. A čo všetko som učinil, to dobre vedia naši ľudia, lebo či je vstave — okrem duchovného pastiera — niekto povedať a ukázať, že toľko pracuje v našej obci a pre obec a jednotlivcov jako ja? Ja smeľe môžem tvrdiť, že ku mne sa ľud s dôverou utieka o všeliakú poradu, lebo do čoho sa rozumiem, svedomite a vďačne poradím, čo ale nerozumiem, neopovážim sa, ale pošlem radu hľadajúcich tam, kde ju obsiahnu. U nás každé malé dieťa to vie. V núdzny 1892-hý rok, po tom veľkom ohni a pri každej smutnej príležitosti ja som za seba o mnoho viac vykonal v prospech obce, než iný k tomu povolaný.

Hmotne som nenie vstave nikoho napomáhať, ale preto každoročne rozdám medzi školské deti aspoň za 40—50 korún písacích a učebných nástrojov. A čo všetko iné som učinil a činim ustavične, to vie veľmi dobre i Jano Butkaj i Ondrej Butkaj, lebo i títo sa veľmi často ku mne obrátia, vedia to i tí viacerí, jedine ten,

kto ten dopis v mene týchto dvoch poslal, nechce o tom nič vedieť.

Zaiste chce krčmu otvoriť, nuž sa bojí, že Zázrivčania dajako odviknú piť.

Že je niektorým mrkotno, keď verejnosti podávam špatné skutky nenapraviteľných ohavníkov? To ale nevie dopisovateľ, že sa to len trafených týka. A že tuná nenie Sodoma? Bohužiaľ už aj Gomora a nenasleduje už len Mrtvé more.

Nech sa tí zasielateľia dopisu lepšie obrúť v našej obci, lepšie skúmajú tunajšie okolnosti, a prezvedia sa, čo som učinil a činím ja pre obec a ľud, a prezvedia a povedia, nie že „Zázrivčania sú maloletí,“ ale že sú až priveľmi „plnoletí“ na ich činy.

V mene svojom

Fr. Zeus Ludomil.

M. Udiča, 17. okt. 1899.

Vysokoctený pán Redaktor!

Čítajúc 41. číslo vášho časopisu „Opravdového Kresťana,“ zrak môj padol na odkazy redakcie, z ktorých ku môjmu prekvapeniu a podiveniu prečítal som váš odkaz „pánu farníkovi v Udiči“ znejúci, ktorý, to jest pán farník o istom mrtvom, iste kňazovi, pod istým nie čestne písaný článok chce uverejniť; no ale vašim odkazom pohnutý — má li ešte trošku citu, — iste so zahanbením odložil výšspomenuté číslo. Žeby ale bol porozumel slovám „de mortuis nil, nisi bene“ pochybujem, preto mu ich preložené podávam, čo toľko znamená: „o mrtvom nič, alebo len dobré“ máme hovoriť. Keď ten pán farník prečíta podpis tohoto článku, iste sa zadiví, keď ja nie jako farník, ale jako izraelita chcem brániť istého nebohého.

Ten mienený nebohý nezaslúžil si to ani zďaleka, aby ten pán farník o ňom voľačo nečestného mohol písať, iba to, že bol vzorom mnohým v plnení svojich tak veľavázných povinností, v schránlivosti a miernosti, no a čo sa týka snášanlivosti i oproti iným vierovyznaniam, tu tiež len s chválou vystúpiť mi nutno. Mne sa ale zdá, že ten pán farník vskutku ani nenie udičským farníkom; lebo opravdový udičský farník také voľačo o svojom už nebohom duchovnom otcovi by písať nebol vstave. Medzi tým uspokojila trefná odpoveď sl. redakcie všetkých opravdových farníkov, no aj nefarníkov, to jest izraelitov udičských.

S úplnou úctou

P. L.

Z Horného Turca, v októbri.

Veľactený Pán Redaktor!

V poslednom čase v našej stolici stalo sa tak mnoho pekného, potešiteľného, že ja ako jednoduchý roľník neviem to ani opísať. K tomu by bolo treba človeka, ktorý vie narábať perom a nie pluhom, nuž ale oprobujem to predsa, mysliac, že mi slávna redakcia chyby opraví.

Predovšetkým spomeniem tú peknú vlasteneckú slávnosť, ktorá bola 6. októbra v Necpaloch, kde bol odhalený pomník slávneho hrdinu boja za slobodu generála Juraja *Lahnera*, popraveného mučedníckou smrťou v Arade. Necpaly sú jeho rodiskom a my vlasteneckí obyvatelia turčianskej stolice sme pyšní, že taký neobrozený hrdina pošiel z Turca a dal nám príklad, ako máme milovať vlast našu drahú a ako máme spolupúčiť s našimi bratmi Maďarmi. Slávnosť opisovať nejdem, lebo tá už bola opísaná v našom Opravdovom Kresťane, len to misím ešte poznamenať, že nás na slávnosti bolo mnoho a že nás tá pekná slávnosť, o ktorú má veľké zásluhy náš pán fõišpán Juraj *Justh* ml., vo vlasteneckých citoch našich oduševnila a upevnila.

Druhý potešiteľný chýr je ten, jako sa o nás Turčanov vysoká vláda otcovsky stará. Istí páni tam v Martine ustavične nám do uší hŕdli, že sa vláda o nás Slovákov nestará, ba tam, kde nás môže, nás vraj potláča a toto aby sme im verili, svolali aj shromaždenia do Martina a do Mošoviec. Nuž ale akože máme veriť tým ich nárekom, keď tu raz príde chýr, že vysoká vláda postaví vzorné hospodárstvo v jednej obci hornieho Turca, aby sme sa priučili ako máme s najlepším prospechom gazdovať. A sotva že sa prikróčilo k sriadeniu tohoto vzorného gazdovstva, načo vláda obetovala okolo dvoch tisícok zlatých, vláda zase novým šľachetným skutkom dokázala, že sa o nás Turčanov veru otcovsky stará. A síce vysoká vláda dala turčianskym gazdom požičku 20.000 zlatých na 4 percentový interest, ktorú môžu splácať za tri roky, aby nám takýmto ľahkým spôsobom pomohla zakúpiť si rožného dobytku z výtečnej pinzgauskej fajty. Nuž moji milí páni z Martina, čo to tak nariekate nad nami, ako že vám už len máme veriť, že sa vláda o nás nestará a že nás potláča? Kto že vám to uverí? Dajteže nám už raz svätý pokoj s vašim nariekaním, lebo skutky starostlivosti vysokej vlády darmo budete vykrúcať a očierňovať, skutok šľachetný zostane vždy šľachetným skutkom. V podpore vlády vidíme však i to, že pri tom majú veľké zásluhy tí páni, ktorí stoja na čele stolice a ktorých tí nespokojní páni ustavične potupujú. Ačpráve sme vždy vedeli, že nie tí páni sú opravdovými priateľmi ľudu, ktorí ustavične na všetko šimfujú, teraz máme dôkazy toho, kto sa namáha, aby sa náš ťažký stav polepšil. Naš pán ablegát *Justh Ferenc* s viacerými hospodármi vydal sa na ďalekú cestu, aby ako dobrý znalec statku poslúžil radov pri kupovaní statku pinzgauského a ľavnú kúpu nakoľko možno umožnil. My turčianski obyvatelia teda len našu úprimnú vďaku vyslovujeme všetkým na čele našej stolice stojacim mužom, ktorí ako opravdoví priatelia naši konajú všetko možné za náš ošob, nežiadajúc za to *žiadne obete*. Oni sú našimi priateľmi a nie tí, ktorí za nás ešte nikdy nič dobrého neurobili krom toho, že nás vždy huckali jedného proti druhému.

Myslím, že po takýchto dôkazoch starostlivosti našich stoličných pánov i tí moji rodáci odvrátia sa od nespokojných pánov Martincov, ktorí snáď od nich niečo do-

brého očakávali. Skutky hovoria najlepšie, lebo sľuby sa len sľubujú . . .

Čo sa týka počasia, to veru u nás pritiablo. Ponáhľame sa s oziminami, lebo sa bojíme tuhých mrazou, aké sa už ukázaly. Kapusty máme ešte len na hlúboch, sľubujú nám dobrú úrodu, sú pekné hlavy. Len keby prišla do ceny. Niektorých gazdov misím ohovárať, že majú ešte zemiaky na poli.

S Bohom!

Horňoturčan.

Mátoha v Brunoveci a jej odhalenie.

Prostriedkom leta ten zaujímavý chýr preletel krajinou, že v byte zahradníka brunoveckého kaštiela chodia duchovia a každý pohýbať sa dajúci predmet, krem svätých obrazov, povyvracajú. Z jedného dopisu v denníku ľudovej strany uverejneného o mátaní nerozmyslene prevzalo chýr viac časopisov, snáď cieľom vzbudenia ruchu, ale najviac časopisov sdelilo ten tajúplný chýr s prejavom svojej pochybnosti. Od tých čias uzrelo svetla viac správ, ktoré boli povolané dokazovať pohyb duchov v zahradníkovom príbytku.

Prvé „*prislusné!*“ vyšetovanie držal pobedinský kaplan, ako najpovolanejší duchovný otec veriacich zo stanoviska cirkevného asfice z vlastnej pohnútky. A prirodzene chcel poskytnúť dôkaz za svedoctvo skutočného ustanovenia sa duchov, jako najpovolanejší prameň. I v kňazských kruhoch došlo uverenia aj kňazskou osobou dokazované videnie. Jako by nie! veď jeden kňaz len nebude luháť, klamať a na nepravú cestu vodiť nikoho. A keď je to práve kaplán Sándorffy, ktorý nielen duševné spasenie veriacich na srdeci nosil, lež ustával sa aj o ich hmotné zbohatnutie tým, že sa stal grajzlerom, krčmárom, rozširovateľom slovenského vlastenectva atď. atď., slovom ktorý hral hlavnú rollu na vidieku v každom takom smere, ktorý bol namerený záujmom ľudovej strany so skutočným a zúmyselným zavedením ľudu.

Za tým hlavný slúžny povážsko-novomestský držal úradné vyšetovanie a vyslúchal svedkov, ale toto pokračovanie nevedlo k žiadnemu makavému výsledku pre protirečenie si svedkov. S týmto by snáď bol už býval i koniec celej historie, keby jednotliví civilní veľikáši, — lebo cirkevní veľikáši nestoja v službe strany — boli sa s tým uspokojili. Nie! Oni neboli spokojní s výsledkom, appelovali, žiadali nové vyšetovanie, lebo bezpodmienečne verili v garázdovaní duchov. Kto vie, k čomu by to bolo dobre využiť, keď sa prípad i úradne zistí.

Zahradník bol nespokojný so svojím kvartierom, rád by bol dostať nový. Premyslel si vec, našiel si i pomocného spoločníka a nechyboval ani duševný pôvodca.

Od tých čias zahradník vôbec nič nespozoroval, nový byt nedostal, nútený bol utiahnuť sa do mátožiaceho kvartiera. — Vrebnosť je už na stope veľmi mnohým obťažujúcim dátam, ktoré majstrovsky vyvolané mátoženie zapríčinily. Len jedno je chyba, hlavný svedok, ktorý

tak iste bojoval za prípad, už sa ztratil o mnoho včasnšie, než mysleli alebo i on sám myslel.

Asice Sándorffy, býv. pobeďinský kaplán po svojom trojročnom účinkovaní opustil svojich veriacich bez rozlúčky, v nočnej dobe a presťahoval sa do Budapešte, aby prevzal v redakcii „Krestana“ vodcovskú úlohu, ktorá sa pripravila pre neho a jeho anjelov. — To bude pre neho nové pole, na ktorom svoju vedu, vernosť k viere, náboženskú trpelivosť atď. bude uplatňovať v „Krestane“ dľa toho obvyklého klassického spôsobu písania, ktorý sa každému lepšiemu človeku zdravého rozumu musí zhnusiť, jestli sa skutočne cítí byť pravým krestanom. — No ale k veci! S odhalením najsamprv boli na čistom pobeďinci vtedy, keď pýtali počet šafárenia kaplánovho pred jeho odchodom. Sklep, krčma, kasino, spolok, predstavenia s pohyblivými obrázkami atď. pekné nádeje budily v účastinároch, poťažne v tých, ktorí idúc za vábidlom nešanovali obeť, len aby neprišli o duševné blahoslavenstvo, na čo boli príležitostne upozornení z kancela.

Keď sa teda začal čistiť obzor a blížila sa i doba rozlúčky, jednotlivci v mene všetkých žiadali vydanie počtu, zriekli sa čistého osohu prepustiac mu tenže ako odmenu za cestovanie a ustávanie, len aby svoju vloženú istinu dostali späť. Na toto však nebolo ešte času! Neide to tak ľahko. ako si to vy myslíte, milí spolubratia, len buďte spokojní, držte sa toho, čo som vám pred tromi rokami s dušou telom povedal a nehľadte na to, čo som ja robil; čo som učinil, učinil som vo vašom záujme, aby to bolo i v môj prospech. Prijďte inokedy, teraz nemám času. — A aj prišli veru onedlho, ale našli len chladné miesto duchovného otea, opustil svojich veriacich bez slova ako svätý Pavol Oláhov, z púhej lásky naproti nim nočným vlakom, aby zbavil svojich oddaných veriacich vypevádzania a aby sa nemusel s nimi tak ťažko lúčiť.

Teraz je už čistejšie povetrie, spadlo beľmo z očí, len o zvečnení sa radia. Lebo nenie možno nechať bez odmeny takéto búrlivé trojročné účinkovanie.

Dedinský liberálny hostinský dal „oldomáš“ na pamiatku dňa. A obyvatelia obce vyratúvali, že behom trojročného domáceho gazdovania a spôsobu života za horlivej a obetavej podpory pána kaplána koľko vybrali a koľko ztratili. O koľko sú chudobnejší a o koľko sú bohatší. Nechceme použiť sem potahujúce sa porekadlo, len toľko poznamenávame, že kedy sa už bude náš ľud učiť na cudzej škde. Kedy sa mu otvorí oči, uši, aby chodil na vlastných nohách. Kedy sa prebudí krestanský ľud, aby si videl svoje pravé polozenie.

Pravá viera nepotrebuje falošných prorokov a apoštolov. Šľachetnosť duše, srdca a svedomia je to, čo nás zachráni od upadnutia do zlého. Preto sa modli a pracuj, nepočúvaj na sľubovateľa zlata, lebo ten chce od teba dostať striebro. A ináč človeče namáhaj sa a doverujúc ťufaj. — Vtedy bude dobrý Pán Boh s tebou.

Jeden opravdový priateľ.

BESEDNICA.

Pekné víťazstvo.

Podáva P. Jozef Rónai.

Jedno mestečko nachodilo sa v tom nebezpečí, že ho chcel nepriateľ vyrabovať. Obyvatelia strachovali sa o svoj majetok a každý snažil sa schovať to, čo mal.

V meste bývali dvaja bratia, majetkom a peniazmi oplývajúci, ale nemali ani žien ani dietok. Bývali spolu v jednom dome a na svete jedine len o samých seba sa museli starať.

Dozvediac sa o nebezpečí, prvou ich starostou bolo dobre schovať peniaze. K tomu cieľu za najpríhodnejšie miesto uznali pri dome sa nachodiacu zahradu. Vo večernej tme spechali ta zakopať svoj majetok, jeden s lampášom a motykou, druhý ťažký hrniec nesúc v obúch rukách. Ani z ďaleka netušili, že ich sused práve vtedy tiež v svojej malej zahradke sedí.

Tohoto chudobného nádenníka tiež starosť huala na slobodu, ale celkom iná starosť, jako tých dvoch bohatých bratov. V izbe mu odpočívaly dietky, ktoré z práce svojich rúk sotva bol vstave vychovať. Práve rozmýšľal, jako bude môcť v tieto biedne časy seba a svojim každodenný chlieb vyhľadávať, lebo núdza a bieda bola mu údeľom.

V tom naraz vyrušilo ho z trudných myšlienok svetlo lampy. Svetlo v zahrade v takýto neobyčajný čas učinilo ho zvedavým; prikradol sa teda ticho ku plotu vyšpehovať, čo sa robí v susednej zahrade. Svetlo mu pomohlo vo tme a dvoch bratov mohol dokonale rozoznať bez toho, aby ho títo boli spozorovali. V prvý okamih uhádol čo sa tu robí, čo znamená čudné chovanie sa jeho susedov, a pomyslenie na tú hromadu peňazí, ktoré boli v tom hrnci, prsá mu tak stislo, že sotva popádal dychu. Vidí, že jeden z bratov na jedno miesto ukazujúc, druhému šeptá: „Teda tuto?“ Tento nemo pokýval hlavou. Na to pokojne dali sa do práce, hlbokú diery vykopali v zemi, hrniec vložili do nej, zemou zasypali, utlačili a odstránili každý znak, ktorý by snáď ich poklad prezradil. Nato sa vrátili do domu.

Chudobný nádenník sa tiež vystrel za plotom. Pójala ho jakási zimničná popudenosť, krv rýchle kolovala mu v žilách a nejaká neviditeľná moc začala ho popudzovať, aby preskočil plot. A už sa aj lapil plota pravou, ale zrazu sa zadržal. „Nekradni!“ povedal tíško v sebe; a jako by ho zlý duch už za šaty bol držal, silne sa vytrhnul a bežal do svojho príbytku.

„Čo že ti je?“ pýtala sa ho manželka, ktorá v izbe pod kúdeľou sedela. „Prečo si tak bežal? Bože môj! Veď taký si v tvári, ako by sa bolo dačo strašného stalo s tebou. Čo ti chybuje?“

„Čo že by mi bolo?“ odpovedá — trochu sa spamätajúc — hnevive manžel. „Nemaj starosti, nič mi

nenie. Ale poď, poďme spať, už je neskoro a ja som ustatý.“

„Čo si robil tak dlho v zahrade? Už som ťa chcela hľadať, kde si, od istého času ťažké starosti ťa tlačia, milý manželu!“ pokračovala manželka tešiaca ho. „Buď smelý, Pán Boh nás neopustí. Keď tak veľkú starosť budeš mať o nás, ešte ochorieš, čože potom bude zo mňa a z našich úbohých dietok!“

Nádenník zafal zuby. „Úbohé dietky!“ vzdychol si, keď manželka na okamženie sa vzdialila, aby pozatvárala dvere. „Áno, úbohé dietky! A ony by teraz mohli byť bohaté. Ale... Predsa je dobre, že som odišiel zo zahrady! Kto vie, čo by sa bolo stalo, keď by ma zlý duch ešte bližšie bol privábil.“

Keď sa manželka vrátila, oba spoločne pomodlili sa večernú modlitbu; potom seba a svoje dietky do ochrany Matky Božej zvláštne odporúčajúc, išli spať. Ale manžel v spánku nadarmo hľadal odpočinok. Keď oči zavrel alebo otvoril, v pravo alebo v ľavo sa díval, všade sa mu pred oči postavil hrniec s peniazmi. „Keď by“ myslel v sebe „len menšiu summu vzal z tých peňazí? Veď nemusíš všetky vziať. A keď by si aj všetky vzal, veď sú tak bohatí oba, že ešte vždy im zostane viac ako treba: zo zemí, alebo lúk, ktoré majú.“ „Ale,“ ozval sa zase dobrý duch „predsa by to bola len krádež. Pán Boh ma uchovaj od krádeže!“ A potichu pomodlil sa ešte niekoľkokrát Otčenáš.

Vtedy náhle sa jedno dieťa zo spánku strhlo a vykrikovalo: „Tatuško! Tatuško!“ Otec sa chytrou zdvihol a naslúchal; dieťa ale spalo ďalej. „Ah!“ myslel si „dobré dietky! Vy ešte bez starosti spíte a nepoznáte ťarchy tohoto života, nemáte ani pochopu jako sa vaši rodičia starajú. Bárš jako sa namáhame, sotva sme vstave najpotrebnejšiu výživu pre vás vyhľadať. Len malé nešťastie nech nás potká, len jeden z nás nech onemocnie a my sme nie vstave vás zaodievat, ale nútení sme poslať vás z dom do domu... žobrať?!“ zvolal namrzeno... „Nie, nikdy! Radšej chcem... Veď oni sú slobodní, oni nemajú dietok, o ktoré by sa starali. Oni to necítia, jak ťažko je otcovi, keď vidí svoje deti hladovať a nenie vstave dať im chleba. Ale načo že oni potrebujú peniaze? Teda...? Bože môj, neuvod ma v pokúšenie!“

„Ani ťa nikto neuvodí,“ pokúšal ho zlý duch ustavične. „Vyskočíš opäť cez plot zo zahrady a potom ešte za chvíľu v protivnú stranu pôjdeš po poli a s tým všetko podozrenie odstrániš od seba. Krem toho tí dvaja bratia sotva sa o tom zmenia komu, aby ich ľudia nevysmiali. Istotne, bez všetkej prekážky môžeš to uskutočniť.“ Vtedy práve jednu hodinu uderilo. „Všetko je tak ticho, ani jeden človek neni bore! Za desať minút poklad je vybratý a ja jako bohatý človek moje dietky statočne môžem vychovať...“

„Statočne?“ ozval sa v ňom dobrý duch. „Či by to bol ozaj statočný spôsob nadobudnutia majetku? A keď by ma nikto nevidel, či nevidí to Pán Boh, môj budúci sudca?! Nie nie!“ povedal zas celkom rozhodne,

„ja to neučiním! Mój nebohý otec koľko ráz mi povedal, keď som bol malý: „Rovná, pravá cesta je najlepšia“ a „Pán Boh nezabúda na svojich.“ O Bože môj, neopušť ma!“

Takto bol úbohý človek tento na lúžku znepokojovaný a ťažko trápený a keď sa počínalo brieždiť, keď slnko svoje prvé paprsky poslalo cez oblok k nemu, ešte sa vždy bez sna na lúžku prehadzoval. Naraz mu vzkrsló v duši pevné odhodlanie a už ho šiel uskutočniť. Vstal hneď s postele, nepozorovaný vyšmíknul sa z izby a svojim bohatým susedom už hlasno tĺkol na bránu. Možno, že ani títo nespali tak pokojne ako inokedy. Zadívení nad touto včasnou návštevou, vpustili človeka a so sústrasťou sa ho pýtali, čo žiada, čo sa mu prihodilo?

„Počujte ma!“ povedal krátko a určite náš človek. „Včera večer peniazmi plný hrniec ste zakopali v zahrade. Ja som to videl a celú noc som nemohol spať preň. Málo chýbalo, že som vám ho neukradol. Teraz je mojou žiadosťou, aby ste hrniec hneď vykopali a schovali ho na miesto mne neznáme, aby som mal pokoj a aby moju spokojnosť viac nebúril! Pán Boh sa bude o mňa starať!“

Hrdinov, ktorí v krvavých bitkách vífazia, oslavujú; pomníky im stavajú a ovenčujú, ale v skutočnosti tento úbohý náš nádenník zaslúžil najkrajší venec vífazstva. Veľký boj viedol a najkrajšiu odmenu získal: Čisté svedomie!

Dedičia.

Napísala M. L. H.

Naproti nám rúcali dom. Pozorovala som, jako sa pomaly rozpadúva a uvažovala som, čo všetko asi vo starých jeho stenách sa bolo dialo za celú dobu jeho života.

Mlčky a zádumčive vypínaly sa tu tí svedkovia ľudského blaha i biedy a očakávaly svoje posledné chvíle.

V deň, kde prví robotníci sa objavili na streche, aby započali búrať, onemocnela moja dcéruška Vierka, tri mesiace stará.

Nechcela som ju sveriť nikomu vo dne ani v noci, a tak prebdela som rad nocí, prechádzajúc sa po chyži, spore ožiarenej nočnou lampičkou, s chorým dieťaťom v úaručí.

Oknom videla som zrúcaniny protejšieho domu, jako mizla stena po stene a často sa mi zazdalo, že práve tak i nádeja moja v uzdravenie môjho nemluvniatka stále viac mizne.

Keď Vierka zdremala, a ja, skláňajúc sa nad ňou naslúchala som jej ťažký dych, zmocňovala sa ma hrozná predtucha; jako by mi niečo šeptalo: „Keď ten protejší dom padne nebudeš dieťaťo svoje viac ošetrovať.“

Myšlienka tá ma prenasledovala najviac v noci,

keď jasná žiara mesiaca ostre osvecovala protejšie zrúcaniny.

Pred mojím zrakom od bdenia zomdlenom javily sa divné tvary polozborených stien jako číhajúce príšery, ktoré zdaly sa rásť a vzťahovať beztvorné údy po mom dieťatku.

Vierke bolo stále horšie. Už ani nechcela ničoho požiť. S ústočkami tesne sovrenými a s polotvorenými očima ležalo tu úbohé stvoreniatko a ťažký, prerývaný jeho dych rezal ma do srdca. Lekár krčil ramenami. Predpisoval ešte lieky, len aby mi nemusel rieknúť smutnú pravdu, že už nič nepomôže. Teraz to chápem, vtedy dúfala som ešte stále.

Tri dni trápila smrť moju úbohú Vierku. Tri dni a tri hrozné, dlhé noci trpela som zároveň s ňou. Prečo, môj Bože! Prečo len ten malý nevinný tvor musí toľko snášať?

Videla som, že je všetok zápas už marný, že sa dieťatko neuzdraví a modlitby moje o zachránenie dieťaťa ťažko trápeného premenily sa v zúfale prosby za rýchlo skončenie tohoto trápenia.

Zavznel zvonček večerného kľakania. Zdalo sa mi že chrčivý dych dieťaťa slabne, ba, že ho viac už nečujem — nahuula som sa k poloopeným jeho ústočkám — ticho.

Vychudlé ručičky krčovite svieraly košielku na prsách, boľastný výraz v obličaji sa tratil, poloopené očka jako by hľadely do nekonečnej diaľky — mierny, úprimný úsmev ožiaril celú tváričku. Malá mučedníca dotrpela.

Dlho, sama neviem jako dlho, kľáčala som u postieľky. Konečne prišiel môj muž a kojac ma, činil nutné poriadky. Prišla susedka, staršia pani, ktorá úbohú, teraz chladnú a nehybnú moju Vierku umyla, vymerala rakvičku a zariadila všetko potrebné, aby dieťa, inokedy tak svieže, živé — teraz vychudlá mrtvolka — mohla byť uložená ku večnému odpočinku.

Len rakvičku som sama vystlala, aby Vierka mätko hajala, obložila som ju obrázkami, kvietim — a naposledy vybozkávala.

Odpoludnia po pohrabe stála som u okna a chladila žiaľom rozpálené čelo na sklenenej tabuli. V ušiach znel mi ešte temný, strašlivý zvuk hrúd, dopadajúcich na malú rakvičku.

Protejší dom už padol skoro celý; kdesi vzadu na dvore konaly sa už prípravy k novej stavbe.

Na vrstve tehál u trámov dvier zo zborového domu sedela žena asi s jednoročným dieťaťom na lone a plakala. Vedľa nej stál asi osemročný chlapec, ktorý držal v ruke hrnček, z ktorého pila žena striedave s deťmi. Olovrantovali. Modrou šatkou, ktorou bol hrnček obalený, utrela si potom žena oči a ústa a odovzdala dieťa chlapcovi.

Bola to nádennička. Rozžehnajúce sa s oboma deťmi, vzala putňu na piesok a šla opäť po svojej práci. Videla som, že je v požehnanom stave.

Ubohá! pomyslela som si. Či už vie, do čoho dečko, svoje oblečie!

Obťažne stúpala po rebríku a lešení. Keď sostúpila zas dolu, aby nabrala piesku, a náhodou pozdvihla hlavu, kývala som na ňu.

„Čo rozkážu?“ tázala sa

„Až pôjdete z práce, zastavte sa u mňa,“ odpovedala som.

Obe mamy sme oči od plaču zarudlé a opuchlé.

Prišla prv, než uderila ustanovená hodina.

Prichystala som medzi tým niečo prádielka, košielky, perinku, kabátky a všetko, čo nemluvňa potrebuje, a ešte všetko som neposväzovala, keď už tu bola žena.

Riekla som jej, že je to niečo z dedičstva po mojej dcéruške, práve zomrelej, a že to dávam pre dieťa, ktoré sa jej narodí. Zaplakala radostou a chcela mi bozkať ruky. Muž jej, murár, ponosovala sa, leží už dva mesiace nemocný. Deti že majú päť.

Tázala sa ešte na meno zomrelej mojej dcérušky, aby — ak sa jej narodí dievčatko — tiež tak ho pokrstiť dala. Keď som odpovedala, že Vierka, bála sa, že si to nebude pamätovať, i musela som meno napísať na papierik.

Vidala som potom ženu ešte častejšie, vždy hľadela k nám do okien a radostne ma pozdravovala. — Zanedlho sme sa odtiaľ presťahovali a ženy som viac nevidela. Ani som si nezapamätala jej tvár a nikdy by ju nebola poznala.

Onehdy šla som okolo jedného starého domu, ktorý tiež búrajú. V tom kmitla sa mi spomienka, a jakých smutných okolností pozorovala som kedysi podobné búranie. Spomenula som si tiež na onú ženu. Čo sa asi stalo s ňou a s jej rodinkou?

Z nenazdania popadol ma ktosi za ruku a začal mi ju bozkávať; bola to žena s putienkou piesku na chrbte, a za jej sukne sa držalo dievčatko.

Keďby nebola práve na ňu myslela, zťažka by ju bola poznala, tak bola zostarelá.

„Bože, predsa som ich poznala, milostpani! Sú to predsa oni, čo mi tenkrát dali hromadu vecí pre dieťa. Podívajú sa, milostpani, to je tá dedička po ich slečinke. Pozri, Vierka, táhla pani prvá si na teba spomnela.“

„Vierka, Vierka sa menuje?“

Pobozkala a obdarila som dievčatko, ktoré udivene veľkými očiami si ma prezeralo.

„Zaplať im Pánboh. Už by im ju bola tenkrát ukázala, keď sa narodila, ale keď som ich hľadala, riekli mi ľudia, že sa odtiaľ odsťahovali!“

„A čo váš muž?“ otázala som sa. Je už zdravý?“

„Muž? Ah. či som im neriekla, že umrel. Áno, pred dvoma rokami po uzdravení, keď začal pracovať, potkalo ho pri stavbe nešťastie. Spadla stena a zasypala ho ešte i s jedným. Som teraz sama — a šesť detí mi zostalo. Len najstarší, tomu je pätnásť rokov, ten už robí. Ostatné musím živiť ja, biedna stvora. Ale nejak to predsa ide. Pán Boh si vždycky na nás spomenie a urobí nám niečo k vôli. Vedia, jako vtedy, keď im toho ich anjelička vzal...!“

Prostonárodná prednáška o dorábaní a pestovaní ľanu

prednesená *Ludvikom Fűredy*, uh. kráľ. odborným profesorom hospodárstva.

(Dokončenie.)

V takých krajoch, kde ľanové hlávky ani pri kaplukovaní nedozrú, a kde ľan nie k vôli semenu, ale len vláknu k vôli sejú, tam ľan veľmi včasne už vtedy trhajú, keď je ešte zelený a keď spodné lístky schnúť začnú. Z takejto úrody semeno nebýva, na to miesto ale výborné a jemné vlákno.

Jestli že ľan len úplne dozretý trháme, tak bude hrubé vlákno: ľan sa ťažko močí alebo váľa, a ztratí lesk, jemnosť a pružnosť.

Keď je ľan oraťaný, nasleduje váľanie alebo močenie. Ľan močí sa v studenej alebo aj v teplej vode; niekde močia ho v zatvorených železných kádach v sodevej alebo vitriolovej vode. Prv ako by som močenie ľanu dopodrobna vysvetlil, poznamenávam, že sa ľan nemusí hneď po raťaní močiť, ba práve lepšie je, keď ho cez zimu v humne, alebo pod slobodným nebom — v kozle uložený — necháme, lebo pazderia celkom uschne, vlákno odvlhne, a ľan sa tak na jar lepšie močí alebo váľa. —

A teraz už čo má za význam močenie ľanu? Močenie ľanu má veľký význam, bo jestli prácu túto dokonáte neprevedieme, zkaží sa ľan aj toho najlepšieho druhu, alebo aspoň len plané vlákno dá. Hlavné je, aby vnútorné klia, ktoré vlákno s pazderím spojuje, od tohto úplne odlúčené bolo, lebo nenazdajme sa, že by hádam česadlo odstránilo to pazderie, ktoré v ľane ešte zpod trlice ostalo. Nie veru, moji ctení gazdovia. My v Uhrách máme tú veľkú chybu, že sa na česanie pri veľmi spoľehame, čím iba svojmu vrecku škodíme; bo veď česalo nielen že zlepené vlákna poddeluje, ale aj trhá vlákno, keď je ľan zle vymočený.

Ale vysvetlíme si dopodrobna močenie ľanu. Taký ľan, ktorý za častých dažďov rástol, taký, ktorý od spodku moc vlahy mal, alebo následkom veľkých horúčosti prívčas dozrel, a ten, ktorý pre zlú opateru zakrpatel: taký nemá nikdy to mocné vlákno, čo ľan v prajných pomeroch narastený; a preto takýto biedny ľan treba z močidla prv vybrať. Oproti tomu úplne vydarený ľan má sa dlhšie močiť, — tak dlho, kým nezbadáme, že sa pazderie od vlákna ako sklo odmrví, a slamová čiastka ľanu zo stebľa voľne vytiahnuť sa dá, jestli ľan na dvoch miestach asľce v dvoch a ôsmich cólach od koreňa nadlomíme.

Pozoruhodné je, že čím tenší ľan a čím studšia voda, tým dlhšie musí sa ľan močiť, a preto je celkom prirodzené, že keď ľan na príklad v potoku močíme, vrchné snopky prv sa vymočia ako spodné. Aj to pripomínam, že spodok ľanu, teda kde je hrubší, skorej sa vymočí ako vrchnia tenšia časť. A preto dobre je ľanové snopky, keď na príklad v potoku močíme, hore koncom do vody postaviť, aby vrch ľanu tú najlepšiu vrchnú vodu mal, a koreň tú studšiu spodnú. Toto sa pravda dá

previesť len v ticho tekúcom potoku, ináčej treba ľan do zvláštne k tomu zhotovenej lády, alebo popri brehu do jám, ako ľan hlbokých hore koncom poklást a na ten spôsob močiť, tak ale, aby cez ľan voda voľne pretekala mohla.

Tento prvší spôsob, to jest močenie v ládach, je najpraktičnejší. Dno takej lády pozostáva z dosák, boky ale sú z poldruha metrových žrdok, vrch je neobitý. Láda je asi štyri metre dlhá, a vmestí sa do nej desať do dvanásť metričných centov ľanu. Takúto ládu naplníme ešte na brehu ticho tekúceho potoka snopkami ľanu, hore koncom, potom zpusťme do vody a ku brehu pripevníme, na vrch na ľan príde slama, a na túto dáme dosku, ktorú potom skalami pritiskneme. Láda ponorí sa zprvu len asi do polovice, ako ale voda do ľanu vždy vyššie premoká, tak sama od seba sadá nižšie ku dnu. Taktó v ládach močíme ľan päť do desať dní, dľa toho aká teplá je voda. Močenie sa v druhej polovici pretrhne, asľce snopky povyhadzujú sa na breh a porozostavujú hore koncom aby z nich voda ztekla, po uplynutí štyriadvadsať hodín treba snopky porozvázovať, do šoskou (túrni) hore koncom porozostavovať a behom času denne dvarazy obracať, aby ľan na slneci vyschnul a obelel. Keď ľan úplne vyschnul, zas ho do snopkov poviazeme, znovu na dva-tri dni do vody namočíme, a s tým je močenie ľanu dokončené. Taktó vymočený ľan bude mať peknú bielu farvu, ľahko sa trepe, a je jemný, mäkký, ako hodbáb.

Týmto vysvetlil som ten najdokonalejší spôsob močenia ľanu v studenej vode. Len ešte spomenúť chcem, že podajedné z našich hôrných potokov majú pri ostrú vodu na močenie ľanu, — najlepšia voda je letná, taká, v ktorej sa mydlo dobre pení, dobrá je ale aj šváblová a močarná voda. Poznamenávam ešte, že sa snopky vo vode nemusia vždy skalami pritískať na to môžeme aj brvná upotrebiť, ba na mnohých miestach, kde ľan v močidlách močievajú, pritísnú ho často len zemou.

Ľan pri močení treba často obzreť, či už vlákno odehodi, a len keď je to celkom isté, môžeme ho povyberať.

Ľan dá sa aj na rose močiť, to jest váľať (štvochat). Pri váľaní ľan jednoducho porozprestierame po pažiti, tam ho jarný, alebo jasenný dážď, a na dlhých nociach veľká rosa asi za mesiac vymočí.

Vysvetlím ešte močenie ľanu v teplej vode, to je už vedecký spôsob. Dľa tohto spôsobu močí sa ľan v cementových kádach naplnených tridsať stupňovou teplou vodou a je za dva-tri dni vymočený. Ďalej ľan močí sa i pomocou vitriolu, sódy, pary v železných kotlách, toto je najrýchlejšie močenie, lebo tak je ľan za polpiatej hodiny vymočený. Tieto dva posledné spôsoby používajú len po fabrikách.

Bársaký je ale spôsob močenia, ľan po vymočení treba dokonale usušiť, aby sa z neho pazderie dobre vytriel dalo. V cudzozemsku trepú a vytierajú ľan aj všeliakými strojmi, ale najviac sú v obyčaji trlice, ktorými sa ľan práve tak dá očistiť ako bárskakým strojom, predpokladajúc, že je dobre vymočený a dobre usušený.

Končím moju prednášku s tým, že som ju nie pre rozveselenie mysli, ale preto držal, aby som vás, drahí priatelia, k riadnemu pestovaniu Janu povzbudil. Vieme, že je pestovanie Janu u nás veľmi zanedbané, mňa ale vysoké ministerstvo na to vyslalo, aby som vám sdelil, že naša vláda má pri pestovaní Janu vyššie ciele. Lebo je už isté, že vysoké ministerstvo pre odberanie surového Janu obchodný ústav založilo. Preto teda môžete z Janu, — o tom ubezpečujem vás, — dobrý ošoh vziať.

Skúste to drahí priatelia, uvidíte, že sa vám vyplatí! Čím viac a čím lepšie budete Jan pestovať, tým skôr a tým ľahšie vzniknú a skvitnú i u nás fabriky a obchody na priadzu a plátno, tým lacnejší bude hotový tovar a tým viac budete mať zárobku.

Bože daj, aby tak bolo! a aby ste to docielili Boh popraj vám sily a zdravia!

Jeho veličenstvo kráľ dňa 15. t. m. prišiel na dlhší pobyt do sídelného a hlavného mesta Budapešte. Jeho veličenstvo zdržuje sa najčastejšie v Gedelove, odkiaľ každý pondelok a štvrtok prichodí do budínskej paloty dávať audiencie.

Krst najmladšieho vnuka nášho kráľa. Novorodený syn arcikniežata Franca Salvatora a arcikniežny Marie Valerie pri krste obdržal meno Teodor Salvator. Krstným ocom novorodzeniatka je bavorský knieža Karol Teodor. Na krste bol prítomný i jeho veličenstvo.

Sňatky v našej panovníckej rodine. Časopisy teraz skoro o inom ani nepíšu než o sňatkoch, ktoré sa stanú v našej panovníckej rodine. Boli sme sdelili minule ten novinársky chýr, že sa arcikniežna Štefania vdova po korunnom princovi Rudolfovi vydáva za grófa Eleméra Lónyayho, prv však ale musí vyčkať, pokým sa nevydá jej jediná dcéra arcikniežna Alžbeta. Teraz noviny píšu, že veru dcéra nebude dlho hatiť svoju matku vo vydaji, lebo že zasľúbenie württemberského kniežata Roberta s arcikniežnou Alžbetou stane sa vraj ešte behom tohoto mesiaca. Württemberský knieža Robert, ktorý slúži ako nadporučík pri württemberských dragónoch, narodil sa dňa 14. januára 1873 a tak je teraz 26ročný. Je tretím dieťaťom württemberského kniežata Filipa a jeho manželky Marie Terezie kniežny Habsburskej. Alžbeta, jediná dcéra nebohého dediča koruny Rudolfa narodila sa 2. septembra r. 1883 a tak je teraz 16ročná. Tedy vydajom arcikniežny Alžbety vydaj Štefanie by bol umožnený, ale vyskytla sa druhá prekážka, ktorú ešte treba vybaviť. Asíce gróf Lónyay je náboženstva kalvínskeho, proti čomu so strany dvoru robia veľké námietky. Gróf Lónyay ale aby dostal ruku peknej vdovy, prestúpi na rímsko-katolícku vieru a tým odstráni vraj už i poslednú prekážku, ktorá stála v ceste jeho sňatku so Štefaniou. Gróf

Lónyay so svojou manželkou po svatbe pojde bývať do Anglicka, kde na kráľovskom dvore Štefania objaví sa ako Koburgská kniežna. Na anglickom dvore sa už viac krát stalo, že devy panovníckej rodiny nevydaly sa za princov pochodiacich z panujúcich domov a tak arcikniežnu Štefaniu i po jej druhom sňatku prijmu vo dvore anglickom. — Ale najsenzačnejší chýr o sňatkoch v našej panovníckej rodine došiel teraz oznamujúc tretí sňatok. Asíce nemecké noviny oznamujú, že sa vraj dedič trónu arciknieža Franc Ferdinand žení. Asíce arciknieža Franc Ferdinand zasľúbi sa vraj s grófkou Žofiou Chotekovou, dcérou českého veľmoža grófa Bohuslava Choteka, dvornou dámou arcikniežnej Izabelly v Prešporke. Arciknieža Franc Ferdinand dňa 18. decembra bude mať 36. rokov a jeho udajná sľúbenica je teraz 31ročná. Tento posledný chýr ale vyhlasuje sa za nepravdivý.

Posviacka nového chrámu v Budapešti. V Budapešti, na takzvanom Angyalfölde v novšom čase povstala celá nová štvrť. Cieľom postavenia chrámu v tejto novej štvrti páter Soós zaviedol rozsiahlu zbierku a behom dvoch rokov sossbieral sa potrebný obnos na postavenie chrámu a kláštora pre karmelitov. Posviacka tohto pekného chrámu odbývala sa dňa 15. t. m. za prítomnosti veľkého a skvelého obecnstva. Na posviacku prišiel jeho veličenstvo kráľ s arcikniežnou Mariou Jozefou. Prišli všetci členovia vlády na čele s ministerským predsedom Széllom, uh. dvormajster gróf L. Apponyi a kráľ. hlavný kamaráš gr. Aladár Andrassy. Z arcipastierov prítomní boli: knieža-primas Vaszary, Schlauch arcibiskup v.-váradský, Császka arcibiskup kaločský, Steiner biskup stolno-belehradský, Ipoly Fejér opát z Pannonhalmy a mnohí iní. Ďalej zastupitelia hlavného mesta, vysokých súdov a škôl, kn. Lobkovitz s mnohými generálmi, podobne skvele zastúpené bolo i honvédstvo, ďalej i výbor, ktorý viedol zbierku a stavbu chrámu. Jeho veličenstvo za zvukov organa a spevu vstúpil do chrámu, ktorý biskup Boldizsár za veľkej assistencie kňazstva už rano o 8. hod. vysvätil najprv z vonku a potom hlavný oltár, jako i šesť bočných oltárov. Kráľ kľaknul si v sanktuariume na kľakátko a prežehnajúc sa pohrúžil sa v modlitbu; pri ňom kľáčala arcikniežna Maria Jozefa. Hneď po príchode kráľa počala sa omša, ktorú odbavoval knieža-primas. Po omši kráľ poznamenal, že sa mu chrám veľmi páči a že i slávnosť posviacky sa pekne zdarila. — Jeho veličenstvo odoberúc sa od vysokých hodnostárov odviezol sa i s arcikniežnou nazpät do kráľovského hradu. Stavba pekného chrámu stála 180.000 zlatých.

200ročný obraz Panny Marie. V kostole piaristov v Koložvári nachádza sa jeden pekný obraz Matky Božej, ktorý už 200 rokov visí na stene tohože kostola. Túto pamiatku zasvätia v Koložvári dňa 25. t. m. veľkolepou cirkevnou slávnosťou.

Nešťastie. Na západnom nádraží v Budapešti 35-ročný železničný hamovník Štefan Zechmeister z vlastnej neopatrnosti dostal sa medzi dva vaggóny, ktoré ho tak zmliaždily, že sotva ostane na živu.

40 rokov učiteľom. Pekné ovácie usporiadali v Trenčíne tamajšiemu učiteľovi na mestských elementárkach Eugenovi Perichtovi z tej príležitosti, že práve minulo tomu 40 rokov, čo účinkuje na poli ľudovej výchovy. Slávnosť počala sa vo farskom chráme „Te Deum“-om, obecnosť potom shromáždilo sa v sieni mestskej školy, kde jubilanta v mene učiteľov Ján Tekula, v mene žiactva ale dvaja žiaci pozdravili. Na byt všeobecnú úctu požívajúceho učiteľa zavítali deputácie jednotlivých učiteľských odborov. Prišli zablahoželat i mestskí hasičia, jako i zastupitelia okolitých hasičských spolkov, lebo Pericht za dlhé roky evičil dobrovoľných hasičov a okolo zakladania hasičských spolkov v Trenčianskej nadobudol si veľiké zásluby.

Z úradu vyzdvihnutý professor. Minule sme sdelili, že oproti budapeštianskemu professorovi v gymnásiume II. okresu Ottovi Varga zaviedli vyšetrovanie pre obžalobu, že urazil jeho veličenstvo počas prednášky v škole. Vyšetrovanie sa skončilo, a Varga uznaný bol za úplne nevinného. Aby ale professor Varga oslobodený bol od ďalších nepríjemností v tej škole, minister výučby preložil ho do gymnásia I. okresu.

Obetoval svoj vlastný život. Jeden novinkár T. Kompolthy, keď v Balaton-Almáde horel jeden dom, skočil dnu aby ratoval jedno tam zabudnuté dieťa. Povala už prehárala a keď šľachetný človek pre dym nemohol najst dieťa, chcel von, povala sa zrútila a horiace hrady nešťastného človeka pochovaly pod seba. Pokým ho vyslobodili zpod žeravého uhlia, šľachetný človek utrpel tak ťažké popáleniny, že lekári neprechováajú veľikú nádej k jeho životu.

Srbskí väzni. Pre urazenie kráľa odsúdených srbských politikov tieto dni odviezli do kazamat jednotlivých srbských pevností. Manželka na 20 rokov trestnice odsúdeného plukovníka Nikoliča podala ku kráľovi prosbu o omilostenie svojho manžela. Kráľ však jej prosbu odvrhol a toto tak ukrutne účinkovalo na nešťastnú ženskú, že zblaznela.

Nové železničné dráhy v Trenčianskej. Železničnú dráhu zo Žiliny do Rajca 9. t. m. oddali verejnej premávke. Denne idú tri vlaky hore a dolu. Celá cesta zo Žiliny do Rajca po 21 kilometrov dlhej dráhe trvá 1 hodinu a 20 minút. Veľké zásluby o postavenie tejto dráhy nadobudol si Valer Smialovszky, kraj. vyslanec žilinsko-rajeckého okresu. — Železnicu z Trenčína do Bošán už tiež začali stavať. Ponevác na celej čiare nikde nestoja v ceste väčšie prekážky, stavba železnice nebude dlho trvať.

Ohava v ľudskej koži. Adam Tassenberger v Baji nemohol nijak počúvať plač svojho trojmesačného synka a preto sa vždy vadil so svojou manželkou. Tieto dni v noci malé neviniatko sa opäť rozplakalo a zdivelý otec sehytiac chlapčeka tak bodil ho o stenu, že mu modzgy hneď vytiekly. Na zúfalý krik úbohej matky pribehli susedia, ktorých divokosť otca natoľko rozhorčila, že by ho boli na kusy potrhali, ale prišla aj polícia, ktorá divého zvera v ľudskej koži uväznila.

Osud jedného poľského spisovateľa. Tieto dni zatkli v Ľvove istého Hennigeryho, zata L. Somského, jedného z najstarších poľských spisovateľov, pre špionstvo a súd posúdil ho na desať rokov do žaláru. Prípád vzbudil v Ľvove veľký ruch a namiesto aby boli ľutovali nešťastného starca, začali upodozrievať aj starého, statočného Somského. Somsky následkom tohto ztratil postavenie a upadol do biedy. Ťažkým osudom zronený poľský spisovateľ zunoval život a zastrelil sa.

Kriványova defraudácia. Úradné preskúmanie účtov sirotskej pokladnice v Arade sa už skončilo a zistené je, že Jánom Kriványom ukradnutý obnos činí 436.706 zl. 61 kr. Z majetku Kriványovho sa niečo nahradilo a tak škoda pokladnice dľa správy podžupana obnáša 395.658 zl. 15 kr., lebo aj mnohé položky boli chybné a nesprávne uvedené do knih. Z tohoto obnosu vyhodenu 2%-ovou prirážkou k dani zaokryje sa 322.040 zl. 98 krov; chýba teda ešte 73.612 zl. 17 krov, na čo ešte nenašli zaokrytie. — Čím ďalej sa vyšetruje v záležitosť obrovskej defraudácie, vyšetrujúci sudca Nyiró prechováva tým väčšie podozrenie, že Krivány sám nemohol ztroviť tak veľký obnos peňazí a že akiste ukryl si zo summy na „horšie“ časy. Vyšetrujúci sudca totiž tieto dni celý deň vypočúval Karola Purmana, 67ročného svokra Kriványovho a po výsluchu nariadil proti nemu vyšetrovacie väzenie následkom čoho Purmana chytili a zatkli. Starý Purman, ktorý bol notárom v obci Bárány-Báan, stojí v podozrení, že má vedomosť o tom, kde skryl jeho zať zo sirotskej pokladnice ukradené tisíce. Purman proti vyšetrovacej väzbe appelloval.

Surovosť jedného notára. V jednej kréme neďaleko Veľkého Váradu robotník Pavel Rác v podguráženom stave zabával sa tak hlučno, že sa to nepáčilo obecnému notárovi, ktorý ta prišiel so sluhom. Keď Rác na vyzvanie neutíchol, notár udrel nádenníka po hlave Rác sa na to postavil oproti notárovi a tento prišiel preto do takej zlosti, že spolu so sluhom vyvliekol Ráca von ku svojmu vozu a uviazuc mu na krk hodný povraz, pripali ho ku koňom. Nešťastník musel popri ohnivých paripách cvalom bežať, až ho konečne krv zaliala a padol na zem. Dlhý čas bol ťažko chorý. Brutálneho notára fahal súd na zodpovednosť a posúdil surovca na 30 dní väzenia a 15 zl. pokuty.

Obef bursy. Budapeštiansky mäsiar Ludvik Schubert, ktorému jatky donášaly ročítých asi 20.000 zl., neuspokojil sa s týmto dôchodkom a začal hrať na burse. Behom krátkeho času prehral 180.000 zlatých a ešte zostaly mu zaviazanosti na niekoľko tisíc zlatých. Mäsiar následkom tohto zmizol a teraz ho hľadá jeho nešťastná familia. Myslí sa, že Schubert spáchal samovraždu.

Nešťastie na Dunaji. Srbský parník Deligrad srazil sa s parníkom dunajskej paroplavebnej spoločnosti Hildegarde neďaleko vtoku Drávy do Dunaja. Srbský parník sa porúchal tak, že jeho náklad musel byť prenesený na parník Hildegarde. Krem toho viac ľudí vezúcich sa na Deligrade utopilo sa.

Pozor na koruny. Vo Veľkom Várade zbadali, že je tam v obehu veľké množstvo falošných korún a dvaďsaťbaliernikov. Policia vyšetrila, že v meste účinkuje jedna falošné peniaze fabrikujúca banda. Posiaľ nepodarilo sa falšovateľov lapiť.

Otec vrahom. V Smrečanoch udal sa smutný prípad. Roľník Michal Trizna svojho 30ročného syna Michala v opilom stave zabil, lebo syn nechcel ísť pre zemiaky na roľu. Proti vrahovi svedčila i jeho vlastná manželka. Starého Triznu hneď uväznili.

K U O B R Á Z K U .

U horára.

Pekný obrázok z lesa. Výletníci navštívili starého horára v lesnom príbytku aby sa trochu občerstvili a si oddýchli po namáhavej ceste. Pohostinný horár počastoval ich dobrým mliekom a detičkám výletníkov pripravil veľkú radosť. Privolal dve mladé srny, ktoré opustené svojimi starými našly opateru u pá a lesa, horára. Chová ich, však keď podrastú i tak neujdu jeho dobre mierenej guľke. Detičky výletníkov chovajú ich mliekom a tešia sa, že môžu pohľadkať nevidané pekné zvieratká.

K O B V E S E L E N I U .

V kuchyni.

Pani: „Dľa pečienky, ste zamilovaná, Betka!“

Kuchárka: „Je snáď presolená!“

Pani: „Nie, ale chybuje najlepší kúsok!“

Opatrnosť.

Hostinský: Čo ráčite rozkázať?

Hosť: Pečenku, ale veľkú, lebo som nervóсны a každá maličkosť ma rozčulí!

Cena potravných článkov.

Budapešť, 18. októbra.

V budapeštiaskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädzina* predok 70, zadok 80, polievková

74, jazyk 74, obličky, ľadviny 95, čistené 190 krov za 1 klg. — *Buranina:* predok 45, zadok 50 krov za 1 klg. — *Telucina:* 72, lopatka 78, stehno 92 krov za 1 klg. — *Bravčovina:* 64, stehno a lopatka 72 krov za 1 klg. — *Šunka:* pražská 110, surová 75 krov za 1 klg.

Masť: Sviňská 57 krov, loj 56 krov, slanina ku roztopeniu 58 krov a husacia masť 110 krov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 65, sliepku 90, kohúta 90 krov. Za jednu tučenú kačku 120, za tučenú hus 300 krov. — *Očistená drúbež:* kura 60, sliepka 90, kapúň 100 krov, hus 200 (za jeden klgr. 55 krov), morka za kus 230 krov, a kačka za kus 100 krov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 34 kusov za 1 zl., menšie 8 kusov za 22 krov, ku čaju 3 kusy za 12 krov.

Ryby: Kapor 60, sumec 70, štika 55, zubáč 230, jeseter 180, okuň 80 krov. Raky: kus za 12 krov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 90, ku čaju 110 krov za 1 klgr. Tvaroh 22 krov za kilo. — Smotana 28 krov za liter. — Pár holubov 30 krov, divá hus 60, divá kačka 65, jarabica 60 krov za kus. — Zajac za kus 1 zl. 40 krov. — 1 klgr. divej svine 42 krov, stehno srny 340 krov. — Zemiaky nové 4 kr. za klgr.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
zlat.	14:30	13:70	13:10	12:50	12:10	11:70
číslo:	6	7	7½	8		
zlat.	11:10	9:80	7:90	6:20		

Pšeničné otruby drobné po zl. 4:50, hrubé po 4:40.

Zeleniny: *Zemiaky* ružiaky zl. 1:60—2:00, žlté zl. 2:20—2:30, rožky zl. 4:00—5:00, biele zl. 1:30—1:50 za metr. cent *Kapusta* (v hlávkach) za kus 12 krov. — *Cibula* zl. 2:00—4:00 m. c. *Zeler* 100 kusov zl. 40—50.

Strova: *Hrach* nový 8 kr., čistený starý 10—12 krov za liter. *Sošovica:* domáca 7—9 za klgr. *Riža* 10 krov za kilo.

Chlieb: miestny od pekára biely 13—15 krov, čierny 10—12 krov za kilogrammu.

Budapeštiaska bursa s úradným značením cien dňa 19. októbra.

Obilie	Jakosť dla hekt.	Za 100 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze	Tovar	Cenné papiere	Peniaze	Tovar
		od	do						
Pšenica banátska ...	75—81	8 10	8 60	Štátny dlh.			Prvá uhor. poisť. spol.	3150	320
" peštiaska ...	75—81	8 05	8 60	Uhorská zlatá renta 4%	115 00	115 50	Pešť. uh. kupec. b.	1360	1364
" stolnobebradská	75—81	8 10	8 65	" korunová renta 4% ..	94 40	94 80	Pešť. prvá vlast. sporiteľňa ..	824	8300
Raž (žito)	70—72	6 40	6 65	Uhorské regálové úpisly 4½% ..	98 25	99 25	Šalgó-tariánska baňa na uhlie ..	305 00	308 00
Jačmeň na krm	60—62	6 00	6 20	" premiové úpisly	161 25	162 25	Záložné listy.		
" na páľku	62—64	5 70	5 90	Uhorská tissko-segedínska po- žička 4%	137 50	138 50	Uhorského pozem. úverkového ústavu 4%	94 70	95 70
" na várku	64—66	6 60	7 00	Uhorská žel. požička 4½% v zl. ..	119 50	120 50	Uhorského úver. záložného ú- stavu 4½%	99 00	100 75
Ovos	39—41	5 35	5 4	" vyvážkové úpisly 4% ..	93 00	94 00	Uh. úver. ústavu s prémieou 4% ..	118 75	119 75
Kukurica	—	5 20	5 5	Spoločná požička v bež. penia- zoch 4½%	98 75	99 25	Peniaze.		
" roso	—	4 80	5 10	Žreby.			Cisársky dukát	5 70	5 75
Repica	—	11 60	12 10	Spolku „Jó sziv“	3 50	3 90	Dvadsať-frankovník	9 57	9 6
Dateľinové semä, luc. ...	—	44.—	52.—	Uhorského „červeného kríža“ ..	9 00	9 50	Nemecká ríšska marka	19 00	59 10
Sviňská masť peštiaska	—	51.00	51.50	Rakúskeho	19 75	20 25	Štriebro	—	—
" " vídiecka ..	—	—	—	Bazilika	6 30	6 80			

Platný od 1. októbra 1899. **Vozný železničný poriadok.** Platný od 1. októbra 1899.

Stanice	triedy	nák. os. vlak	miesan. vlak	miesan. vlak	miesan. vlak	osobný vlak
		I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.
Zólyom	ind.	4:20	8:39	12:05	5:20	8:40
Zólyom város 1. sz.	>	*4:26	8:46	*12:10	*5:25	*8:45
Szliács	>	4:41	9:01	12:23	5:39	8:58
Farkasfalva	>	5:00	9:20	12:38	5:54	9:13
Zólyom-Radván	>	5:19	9:39	12:54	6:10	9:28
Beszt.-Szt.-János	>	5:28	9:48	1:02	6:18	9:38
Beszt.erczebánya	érk.	5:33	9:54	1:06	6:23	9:43
Beszt.erczebánya	ind.	5:50	—	1:18	6:45	—
Sálfalva 16. sz.	>	*6:01	—	*1:32	*6:57	—
Zólyom-Lipcese	>	6:15	—	1:50	7:11	—
Luczató	>	6:37	—	2:12	7:31	—
Libethánya 20. sz.	>	*6:44	—	2:20	7:39	—
Mezőköz 21. sz. őrh.	>	*6:53	—	*2:29	*7:48	—
Borosznó Szt.-Andr.	>	*7:01	—	2:39	7:57	—
Németfalva 23. sz.	>	*7:12	—	*2:51	*8:07	—
Garam-Hidvég	>	7:22	—	3:00	8:16	—
Péteri	>	7:33	—	3:12	8:27	—
Lopér A.-Lehota 26.	>	*7:40	—	3:20	8:34	—
Zólyom-Brézó	érk.	7:48	—	3:29	8:42	—

Stanice	triedy	osobný vlak	nák. os. vlak	miesan. vlak	miesan. vlak	miesan. vlak
		I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.
Zólyom Brézó	ind.	—	5:00	—	1:03	5:00
Lopér A.-Lehota 26.	>	—	*5:09	—	1:10	5:09
Péteri	>	—	5:18	—	1:21	5:17
Garam-Hidvég	>	—	5:29	—	1:29	5:27
Németfalva 23. sz.	>	—	*5:38	—	*1:36	*5:34
Borosznó Szt.-Andr.	>	—	*5:50	—	1:46	5:45
Mezőköz 21. sz. ő.	>	—	6:00	—	*1:54	*5:52
Libethánya 20. sz. ő.	>	—	*6:09	—	2:03	6:01
Luczató	>	—	6:26	—	2:19	6:12
Zólyom-Lipcese	>	—	6:37	—	2:29	6:22
Sálfalva	>	—	*6:52	—	*2:41	6:34
Beszt.erczebánya	érk.	—	7:05	—	2:52	6:44
Beszt.erczebánya	ind.	7:15	—	9:55	3:10	7:09
Beszt.-Szt.-János	>	7:21	—	*9:58	3:17	7:15
Zólyom-Radvány	>	7:28	—	10:04	3:25	7:22
Farkasfalva	>	7:41	—	10:22	3:41	7:35
Szliács	>	7:54	—	10:43	3:59	7:48
Zólyom város 1. sz.	>	*8:02	—	*10:55	4:10	*7:57
Zólyom	érk.	8:07	—	11:00	4:16	8:02

Stanice	triedy	osobný vlak	osobný vlak	rýchlo vlak	osobný vlak	miesan. vlak	osobný vlak
		I-III.	I-III.	I-II.	I-III.	I-III.	I-III.
Pozsony	ind.	1:40	6:00	9:36	1:15	6:15	8:55
Dynamitgyár 1. sz.	>	—	*6:09	—	—	*6:25	9:05
Récsé	>	1:54	6:16	—	1:30	6:32	9:15
Sz.-György	>	2:05	6:28	9:52	1:41	6:48	9:30
Grinád 7. sz. őrh.	>	—	*6:36	—	*1:48	6:57	10:02
Bazin	>	2:21	6:43	10:00	1:56	7:05	10:10
Terling Modor 10.	>	—	*6:51	—	—	*7:13	10:26
Modor-Senkvicz	>	2:35	6:59	—	2:09	7:20	10:32
Bábonya	>	2:48	7:12	—	2:22	7:33	10:45
Cziffer	>	2:55	7:19	*10:18	2:29	7:41	10:51
Nagyszombat	érk.	3:08	7:33	10:27	2:42	7:55	11:02
Lócz-Bresztovány	ind.	3:33	7:56	*10:39	3:04	8:15	11:14
Bucsány	>	—	8:03	—	3:10	*8:21	11:28
Lipótvár	érk.	3:47	8:12	10:47	3:19	8:30	11:30

Stanice	triedy	osobný vlak	osobný vlak	osobný vlak	rýchlo vlak	miesan. vlak	osobný vlak
		I-III.	I-III.	I-III.	I-II.	I-III.	I-III.
Lipótvár	ind.	1:16	4:42	11:24	5:50	6:15	8:55
Bucsány	>	—	*4:51	12:33	—	*6:29	9:05
Lócz-Bresztovány	>	1:32	4:59	11:40	5:58	6:39	9:15
Nagyszombat	érk.	1:47	5:14	11:54	6:08	7:03	9:30
Cziffer	ind.	2:12	5:37	12:31	*6:20	—	10:02
Bábonya	>	2:21	5:45	12:39	—	—	10:10
Modor-Senkvicz	>	2:36	6:00	12:52	—	—	10:26
Terling-Modor 10.	>	—	*6:06	—	—	—	*10:32
Bazin	>	2:56	6:15	1:00	6:49	—	10:45
Grinád 7. sz. őrh.	>	—	6:20	*1:10	—	—	10:51
Szt.-György	>	3:07	6:29	1:19	6:47	—	11:02
Récsé	>	3:22	6:40	1:31	—	—	11:14
Dynamitgyár 1. sz.	>	—	*6:45	*1:36	—	—	*11:19
Pozsony	érk.	3:38	6:56	1:47	7:04	—	11:30

Stanice	triedy	osobný vlak	osobný vlak	miesan. vlak
		I-III.	I-III.	I-III.
Nyitra	ind.	6:30	9:50	8:44
Kajsa 10. sz. őrh.	>	*6:38	*9:58	*3:55
Úzbégh	érk.	6:44	10:04	4:04
Elecske	ind.	7:02	10:21	4:29
Récsény	>	7:17	10:34	4:47
Galgócz	>	7:36	10:49	5:11
Lipótvár	érk.	7:44	10:57	5:22

Stanice	triedy	osobný vlak	miesan. vlak	miesan. vlak
		I-III.	I-III.	I-III.
Lipótvár	ind.	8:25	11:40	6:00
Galgócz	>	8:35	12:00	6:22
Récsény	>	8:53	12:31	6:55
Elecske	>	9:06	12:46	7:10
Úzbégh	érk.	9:20	1:06	7:30
Kajsa 10. sz. őrh.	ind.	*9:28	*1:19	*7:44
Nyitra	érk.	9:35	1:30	7:55

Stanice	triedy	osobný vlak	osobný vlak	osobný vlak
		I-III.	I-III.	I-III.
Pozsony	ind.	6:30	12:50	5:51
Vöröshid	>	*6:36	*12:56	*5:58
Lamacs	>	6:43	1:03	6:05
Dévény-Ujfalu	érk.	6:54	1:14	6:15
Déventyó	>	7:05	1:25	6:24
Zohor	ind.	7:22	1:43	6:43
Detrekő-Csütörtök	>	7:32	1:53	6:55
Malaczka	>	7:45	2:08	7:10
Nagy-Lévard	>	7:59	2:22	7:25
Morva-Szt.-János	>	8:13	2:36	7:41
Székelyfalu-Búr-Szt.-György	>	8:21	2:47	7:50
Kutti	érk.	8:31	2:57	8:01
Egbell	ind.	8:45	3:12	8:18
Holics	érk.	8:58	3:26	8:34
Szakolca	>	9:10	3:38	8:47

Stanice	triedy	osobný vlak	osobný vlak	osobný vlak
		I-III.	I-III.	I-III.
Szakolca	ind.	5:15	11:30	5:00
Holics	érk.	5:25	11:40	5:10
Egbell	ind.	5:42	11:57	5:27
Kutti	>	5:52	12:07	5:37
Székelyfalu-Búr-Szt.-György	>	6:04	12:21	5:51
Morva-Szt.-János	>	6:10	12:27	5:57
Nagy-Lévard	>	6:22	12:40	6:09
Malaczka	>	6:37	12:57	6:23
Detrekő-Csütörtök	>	6:47	1:07	6:33
Zohor	>	6:56	1:17	6:42
Déventyó	érk.	7:08	1:29	6:53
Dévény-Ujfalu	>	7:18	1:40	7:01
Lamacs	ind.	7:36	2:01	7:21
Vöröshid	érk.	7:41	*2:05	*7:25
Pozsony	érk.	7:46	2:10	7:30

* Podmienečne vlak zastane. Hrubé čísla značia nočné hodiny.

Tlačou cis. a král. dvornej kníhtlačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.